

Motiejus Kazimieras Sarbievijus

LYRIKA

EPIGRAMOS

17 . *Sugrįžk, Sulamita* (Gg 6, 12)

Sugrįžk, Mylimasis (Gg 2, 17)

Bėgu, – tu, Jėzau, vejies; sugrįžki, – girdžiu tave šaukiant
Ir pasukti atgal savąjį kelią skubu.

Bėgi, man vejantis, pats; sugrįžki, – girdi mane šaukiant
Ir, o drauge, skubi kelią pasukt link manęs.

Bėgu, tau sekant, o tu – sekant man: nuostabioji klajonė!
Tas laimingas, kuris bėgdamas meilei paklus!

Tavo klajonė padės man rasti tave, kad nedingtum;
Mano klajonė tave, Kristau, atves prie manęs.

30. MEILĖS IR JĖZAUS MEDŽIOKLĖ

Meile, pakilki, paleisk strėles, pasiruošusias skristi:

Dieve, tu man taikinys; Dieve, aš tau taikinys.

Kristau, tu širdį atverk strėlėms, kurios gali sukruvinti,
Kad mano ietims grobiu sužeistu taptumei tu.

Kristau, atversiu strėlėms, kurios gali sukruvinti širdį,
Kad tavo ietims grobiu sužeistu tapčiau ir aš.

Kristau, patinka tau būt medžiojamam, man gi – medžioti;
Kaip tau patinka medžiot, man – būt pagautai saldu.

31. DIEVIŠKOSIOS MEILĖS STRĖLĖ

Sužeidei mano širdį(Gg 4, 9)

Aš – strėlė, ištraukta iš žvaigždėm nusagstyty strėlinių,

Ta, kurią svaido dievams Meilės šventosios ranka.

Savojo taikinio aš, žaizdos neturinčio, ieškau,
Nes manoji ranka nieko nemoka sužeist.

Kas patikės, kad strėlė galėtų kliudyt nesužeidus?

Kristus pasakė: gali mano žaizdoj pailsėt.

Skubinu, taikinį aš mėginu be žaizdos užkliudyti:

Jau negalėčiau sužeist: sykį jau buvo žaizda.

34 . *Meilė stipri kaip mirtis* (Gg 8, 6)

Meilė kartu su Mirtim dėl dvigubo kaunas triumfo:

Valdo saidoką Mirtis, atgręžtas Meilėn jisai.

Sako Mirtis: taikliom strėlėm aš nugaliu kūnus;

Meilė atsako: o aš nugaliu širdis liepsnom.

Sako Mirtis: mane didesnė pergalė lydi.

Meilė atsako: mane lydi didesnė šlovė.

Ginklų gal griebtūsi, jei lygiomis nelaikytų jų Dievas:

Nugali Dievą abi, nugali Dievas abi.

IV, 12. ODĖ JANUI LIBINIJUI¹

Teisina savo vienišumą

Ko aš slepiuosi, klausi, Libinijau,

Menkoj trobelėj, delsdamas ją palikt,

Kai man visi, duris atvėrę,

Kviečia užėiti į savo rūmus?

Savęs aš pilnas. Ko man daugiau norėt?

Savy slepiuosi ir atsiskyrusios

Stebiu savosios sielos sceną,

Apžvelgiu tuščią būties teatrą.

Mane tik viena jaudina: kaip aš pats

Atliksiu savo vaidmenį dramoj šioj,

Ar bus patenkinta Dievybė,

Ar pasitiks jį karštais plojimais.

Lemtis kiekvieną veiksmą juk vertina:

Ji vieną giria, kitą – apkaltina.

Tad jei mane gerai įvertins,

Būsiu laimingas, nors nieks nemato.

Šlovės triukšmingos aš nekenčiu kelių

Išmintų: Gandas iškelia kartais ją

Su vėjais palankiais aukštybėn,

Bet pasiviję pavydo strėlės

Ar pavyduolių tūžmo pilni balsai

Sparnus netvirtus ir neužgrūdintus

Jai pakerta, į nuogažemę

Krinta jinai ir skausmingai trenkias

Į kietą uolą. Tad lai paslėps mane

Mana dorybė. Populiari šlovė,

Iš lūpų skrisdama į lūpas,

Te nesilanko po mano stogu.

---

¹ Parašyta 1628–1631 metais, skirta nežinomam asmeniui.

Dorybė vengia, net jei verta yra,
Šlovingo garso. Kuo nuo žmonių toliau,
Tuo mus rečiau pasieks pavydas:
Mėgsta mat jis su draugais ateiti.

IV, 14. ODĖ KRISPUI LEVINIJUI²

Paklaustas, kodėl keliaudamas dainuoja, atsako

Kai manų pečių ryšuliai nespaudžia,
Kai grįžtu namo į kraštus gimtuosius
Ir, laimingas tuo, ką turiu, dainuoju
Linksmą dainelę, –

Tu liūdnai tyli: įkvėpimą tavo
Blaško rūpestis, sunkiai slegia auksas
Ir draugai, kurie nosisuks netrukus,
Linkę išduoti.

Tas turtingas vien, kas neturi nieko,
Kas turtus savus sutalpina saujoj:
Su savimi tasai tai, ką turi, neša,
Kur tik beeina.

Ko man gali trūkt, jei netrokštu nieko?
Man patinka vien žavūs Pindo³ slėniai.
O šventa giria! O laimingas sodžiau!
Linksmos Kamėnos⁴!

Kur tik beeinu, kur nuklysta kelias,
Su manim ir jūs, Delfų⁵ kalvos, einat;
Jūs pavargusį vėsoma gaivinant,
Teikia pavėsį.

Jeigu grandines man uždėtų gotas,
Jei savu vergu padarytų skitas,
Liks dvasia laisva, ir nekels man baimės
Baisūs karaliai.

---

²Krispas Levinijus – Sarbievijaus draugas, lydėjęs jį grįžtantį iš Romos 1625 m. rudenį.

³Pindas – kalnai Tesalijoje, mūzų būstinė.

⁴Kamėnos (lot.) arba mūzos (gr.) – Jupiterio ir Mnėmosinės dukterys, įvairių menų ir mokslų globėjos.

⁵Delfai – miestas Graikijoje, Parnaso kalno papėdėje, garsėjęs Apolono orakulu ir šventykla.

II, 7. ODĖ PUBLIJUI MEMIJUI⁶

Gal žmonių našta daug lengvesnė būtų,
Jeigu kilt ir krist to paties pakaktų
Laiko, bet staiga dideli dalykai
Virsta griuvėsiais.

Niekas amžinai neturėjo laimės,
Miestų ir žmonių neramus likimas.
Valanda viena karalystes griauna,
Augustas amžius.

Per toli, deja, laiko ribą skyrė,
Kas valdoms sugriaut reiks dienos pasakė:
Mirksnio tereikės, kad tautas nušluotų
Smūgis lemtingas.

Publijau, dievams įkyrėt nereikia,
Skūstis jiems dėl to, kad namuos kaimynų
Girdis per dažnai gedulingos giesmės,
Mirčiai atėjus.

Valanda, kuri davė tau gyvybę,
Davė tau sykiu galimybę mirti.
Tik darbais žmogus atminty išlieka,
Amžius gyvena.

---

⁶Parašyta 1625 metų rudenį, skirta nežinomam asmeniui.

I, 4. ODĖ KRISPUI LEVINIJUI⁷

Kad nepasitikėtų per daug jaunyste

Krispai, nuolatos atsimink, kol gyvas:
Greitai pasibaigs maloni jaunystė.
Godūs ją nuneš vis nauji mėnuliai –
Laikas nestovi.

Nors tavus rūbus brangenybės puošia,
Diržas su sagtim iš gryniausio aukso,
O pečius dailus iš tiriečių vilnos
Gaubia apsiaustas.

Bet įsižiūrėk: bailiai virpa plunksnos
Šalmo viršuje, jis lengvai nukrinta.
Ir žibąs nūnai – tik bandyk nutraukti –
Auksas pabąla.

Dešine dosnia valanda ką davė,
Vėl kita pagrobs apgaulia kairiaja,
Lyg mama, kuri nekaltom vilionėm
Vaiką apgauna.

Kintanti sėkmė, nepastovios lemtys
Savo valdžioje laiko vargšąžmogų,
Prie skirtos ribos, lyg srautinga upė,
Skuba mūs metai.

Adrijoj ramioj daug lėčiau praplaukia
Laivas, sumerkty pastūmėtas irklų,
Kai bures glebias nelauktai įtempia
Vėjo dvelkimas.

Valandoms visoms šio pasaulio Viešpats
Uždeda sparnus per visatą skristi,
Slepias jos lizde, kol ateina laikas.
Ateičiai bręsta.

---

⁷Krispas Levinijus – Sarbievijaus draugas, lydėjęs jį grįžtantį iš Romos 1625 m. rudenį.

IV, 35. ODĖ PAULIUI KOZLOVIJUI⁸

Jau šiltu dvelkimu vėjai pavasario
Grįžę glosto laukus ir arimus naujus,
Vėl pražydušios gėlės
Puošia pievas žiedais margais.

Plukdo Vilija vėl derlianešius laivus
Pro sodybas, laukus praplaukdama tyloj,
Nors be perstojo klega
Paukščiai ant gretimų kalvų.

Ten piemu netoli ant pakylos žalios
Nendrine dūdele švilpauja daineles
Ir upeivis štai ilsis,
Burių nešamas pakeltų.

Duok Paladės darbams, Pauliau, atokvėpį
Ir rytoj, kai pakils saulė viršum kalnų,
Auksiniu savo veidu
Kai tik žemę jinai nušvies, –

Mes į kalnų žalių Lukiškių kopsime,
Kur aukšti ąžuolai ošia ir dengia jį,
Įsiklausę, kaip gurga
Vandenys plaukdami pro šal.

Čia, sustoję pačioj kalno viršūnėje,
Visą Vilnių apžvelgt mudu galėsime,
Kaip apsupus jį laiko
Vilija savame glėby.

Čia matysim gerai spindinčius iš toli
Kupolus, šventyklas, dvi iškilias pilis,
Didžiojo Palemono
Karalystę turėtąją.

Kaip atgyja lengvai tautos taikos metu!
Dar treji po karų metai nesibaigė,
O senieji kviritai
Turi tris šventyklas naujas.

---

⁸Parašyta apie 1631 metus. Paulius Kozlovijus – Sarbievijaus studijų draugas.

Čia galėsime stebėt, kaip ant aukštų kalvų
Gedimino pilis lyg Kapitolijus
Stūkso ir į padangę
Bokštais remiasi išdidžiais.

Žmogui reik atgaivos: net ir menki darbai
Virsta tuoj dideliais, jei pailsėt gali.
Žvelk iš čia, kaip banguoja
Kalvos savo žaliais gūbriais.

Topolį, neseniai buvusį po sniegu,
Gūsiams nepastoviais glosto Etezijai
Ir nekliudomai plaukia
Upė, ledą pralaužusi.

Lauką, rožėm rausvom šiandien pražydusį,
Vakar sniego danga laikė apklojus dar,
Paukščiai garsiai sučiulbo,
Ištylėję žiemos dienas.

Tad nedelsdamas vyk rūpesčius tuos šalin
Ir atokvėpiui skirk dieną, kurią šviesus
Žada Vakaras; Horos
Ją baltaisiais žirgais atveš.

I, 7. ODĖ TELEFUI LIKUI⁹

Skundžiasi likimo ir sėkmės nepastovumu

Apgaulinga žmogaus lemtis,
Žaidžia, Telefai, ji žaidžia mumis, deja.
Viskas laikina žemėj šioj,
Ką materija čia sukuria nerangi.
Lemia įnoris. Tuoj nukris
Tai, kas kyla, bet vėl kils ir nukris atgal.
Šitaip išleikia kamuolys,
Sviestas rankos lengvos, pasišokėdamas:
Čia jis siekia dangaus skliautus,
Čia įžemę skaudžiais smūgiais atsimušą.
Veja vakaras vakarą,
Kartais būna blogiau, kartais ir vėl geriau.
Lekia metai lyg debesys,
Su Favonais eikliais tolsta dešimtmečiai.

---

⁹Parašyta 1623–1625 metais, skirta nežinomam asmeniui.

Amžiai pralekia viesulu,
Ir akimirka ši, lyg užburta dainos,
Tuož žaibų vežimu nuskries.
Ak, kaip Notus greitus ragina valanda!
Lyros muzika maloni
Nei švilpynė gaudi nesugrąžins atgal.
Nors vadinama nuostabia,
Ši daina pagyrų linkusi negirdėt.
Jai beskambant, lemties ranka
Grobia miestus, tautas ir varganoj tėkmėj
Nugramzdina ji karalius:
Puošnūs skeptrai, šlovė, buvusi jų galia
Virsta greit pelenų krūva.
Aukso rūmus ir jų stulbinančias menes
Su visais žmonėmis kartu
Ji palaidos ūmai, bokštus sugriovusi.
O virš griuvenų tų baisių,
Virš kapų, didžiūnus žemės priglaudusių,
Skries lemtis triumfuodama
Ir žvaigždžių orbitas ji nusineš kartu
Sūkury nesuvaldomam.
Kol diena po dienos bėga gyvenimas,
Tol mums, Telefai, lemta klyst.
Žaidžia ratas lemties, žaidžia mumis, deja.
Gal mes klystam, o gal tikrai
Toks gražus atspindys supančių mus daiktų?
Likai, jeigu žinai, sakyk:
Tai, ką matom aplink, ar iš tiesų yra,
Ar apgaulė akių tiktai?
Ar matyto seniai sapno gražaus tąsa?

Iš lotynų kalbos vertė Eugenija Ulčinaitė ir Ona Daukšienė

Revertere, Sulamitis [Cant. 6, 12]

Revertere, Dilecte [Cant. 2, 17]

Insequeris, fugio: clamasque, revertere, Iesu:

Et reduces ad te flecto repente vias.

Insequor, ipse fugis: clamoque, revertere, Iesu:

Et faciles ad me flectis, Amice, vias.

Assequeris, fugio: fugis, assequor: o bonus error!

Obsequii felix o in amore fuga!

Ad te, ne fugias, tua me fuga, Christe, reducet:

Dux tibi ne fugiam, vel meus error erit.

VENATIO AMORIS ET IESU

Surge, volaturas, Amor, ejaculare sagittas:

Es mihi meta, Deus; sum tibi meta, Deus.

Corda cruentandis pateant tua, Christe, sagittis,

Ut fias iaculis saucia praeda meis.

Corda cruentandis pateant mea, Christe, sagittis,

Ut fiam iaculis saucia praeda tuis.

Quam tibi, Christe, capi, venari tam mihi dulce:

Quam tibi venari, tam mihi dulce capi.

SAGITTA DIVINI AMORIS

Vulnerasti Cor meum [Cant. 4, 9]

Illa ego sidereis deprompta sagitta pharetris,

Quam pius ad Superos eiaculatur Amor,

Quaero meam, sed quaero meo sine vulnere metam;

Nam mea non didicit vulnera ferre manus.

Quis credat, potuisse dari sine vulnere metam?

Hic requiesce meo vulnere, Christus ait.

Accelero metamque premo sine vulnere: sed iam

Ne possem vulnus figere, vulnus erat.

Fortis esi ut mors dilectio [Cant. 8, 6]

Mors et Amor gemini pugnant de laude triumpho:

Mors pharetra, pharetra conspiciendus Amor.

Mors ait: Expugno certis ego corpora telis:

Expugno flammis pectora, dixit Amor.

Maior, ait, mihi, Mors, victoria cedit Amore:

At mihi maior, ait, gloria cedit, Amor.

Tentarent et tela, pares nisi diceret esse